

על הפרק

ענף חלב במצוקה

דצמבר 2002

ענף החלב בישראל, המשמש כעוגן של יציבות ותמורה לחקלאי, נמצא באחת התקופות היותר קשות שלו. הצטברות של גורמים רבים, חיצוניים ופנימיים כאחד, מביאים את הענף לדאוג לפרנסת העוסקים בו.

1. **מיתון כללי במשק** – שנה שלישית בה נעצרה הצמיחה והענף נמצא בנסיגה של קיצוץ במכסות החלב בסך של 50 מיליון ליטר. אבטלה, ירידה בכוח הקניה של האזרחים, עצירת התיירות, סגירת הרשות הפלסטינאית – כל אלה מכווצים את הענף ופוגעים בהכנסתם של חקלאים, מחלבות ושאר עובדי הענף.

2. **עליית מחירי התשומות** – שער הדולר עולה ואתו כל מחירי המזון, המהווה את עיקר התשומות ברפת. עידכון מחיר המטרה נעשה באיחור ולא מביא לידי ביטוי את כל ההתיקרות.

3. **שחיקת המחיר** – משרד האוצר מתעקש להמשיך ולשחוק את מחיר החלב וכך גורם לפגיעה קשה בהכנסה הפנויה של המגדל, עד כדי חוסר כדאיות אצל חלק מהיצרנים.

4. **גידול יבוא** – הסכמי הסחר של ישראל עם מדינות בעולם וגם שיקולי מחיר וכדאיות, מגדילים את ההקף של יבוא חומרי גלם חלביים ומוצרי חלב לישראל וזאת למרות המאמצים האדירים שמשקיעות המחלבות בפיתוח מוצרים חדשים ובפרסום מוצרי הענף.

5. **שוק הבשר בקריסה** – לאחר כמה שנות צמיחה, באו המיתון והשלכות "הפרה המשווגעת" בארץ ובחו"ל והביאו לצניחה בהקף שיווק הבקר הטרי ומחירו למגדל בארץ. אנחנו תקועים עם פרות ירודות ועודפות ברפת והתמורה מהן נמוכה ביותר. הפיצוי דרך מחיר המטרה מגיע באופן חלקי ובאיטיות.

6. **הרפורמה בענף** – בתוך כל סביבת העבודה הזאת, יש לנו גם רפורמה מורכבת, בה המגדל נדרש להשקיע סכומי עתק באיכות הסביבה ובחידוש הרפת ובה בעת גם בגידול הרפת וגם קניית מכסה ופרות לייצור.

רפורמה בתקופת מיתון כלכלי היא בעייתית ביותר בעיקר בתחום חוסר הוודאות לגבי ההכנסה מהענף והחזר ההשקעות העצומות שאנחנו מבצעים ברפת. בעיות מימון, פתרונות מקצועיים לאיכות הסביבה ובירוקרטיה מעיקה – כל אלה תורמים לקושי גדול בהצטרפות לרפורמה.

הפתרונות למצוקת הענף אינם קלים, כלל ועיקר. ברור לנו לחלוטין שללא הבטחת פרנסת החקלאי מעבודתו הקשה ובלתי שגרתית ברפת, אין סיכוי להניע את המגדלים להשקעות עצומות בפיתוח הרפת ושמירה על איכות הסביבה.

הנושאים העיקריים העומדים בפנינו ושומה עלינו להאבק עליהם הם:

1. **עצירת השחיקה** – פעלנו בנושא בשנים האחרונות, אך לצערנו נכשלו נסיונות שר החקלאות וצוות משרדו לעצור את השחיקה ואפילו לדחות אותה למספר שנים, אך אנחנו חייבים להתמיד במאמצים לעצור את הקטנת ההכנסות למגדלים. אי-אפשר להשקיע סכומים עצומים ברפת ובה בעת גם לשחוק את ההכנסה ממנה. צריך להחזיר את ההשקעות.

2. **מימון ההשקעות** – חשוב למצוא מקורות מימון זמינים בעלות סבירה שתאפשר למשקים מתקשים להישאר בענף.

3. **מיתון דרישות איכות הסביבה** – הסחף בדרישות ובהשקעת איכות הסביבה יוצרים איודאות לגבי הפתרון הרצוי לאיכות הסביבה ולהגדלת ההשקעות הנחוצות לפתרון המלא.

4. **מיתון יבוא מוצרי החלב** – יחד עם המחלבות נפעל לבחינת האפשרויות לעצור את הגידול ביבוא וגם למצוא את הדרכים להחלפתו בייצור מקומי בישראלי. נבחן את אפשרויות היצוא ואפיקי שיווק נוספים (חלב לבתי-ספר, וכו') נושאים אלה מטופלים באופן שוטף. לקראת "הישורת האחרונה ברפורמה", יש מקום להעלות רמה בפעילות ההתאחדות וההנהלה מבקשת להכין תוכנית עבודה.

בצד התמונה המדאיגה לעיל חשוב לציין גם את האורות היפים של ענף החלב שלמרות התקופה הקשה העוברת על כל עם ישראל, הירידה בשיווק החלב – מתונה יחסית, נמשך השיפור המקצועי בעליית רכיבי החלב, שיפור מתמשך באיכות החלב והמשך העברת ייצור חלב לקיץ עם כל הקושי המקצועי לבצעו.

כל אלה נותנים את התחושה שעם תיקון המסלול על ידי הממשלה, נחזור במהרה לצמיחה ולהחזרת הבטחון ליצרני החלב.

*

סקר רווחיות רפת החלב לשנת 2003

בימים אלה נקבעו משקי מדגם ברפת הישראלית, בקיבוצים ובמושבים, בצפון במרכז ובדרום, משקים גדולים וקטנים. במשקים אלה, יתבצע במהלך כל שנת 2003 סקר כדי לקבוע את מחיר המטרה לחלב, החל מאמצע 2004.

לנו הרפתנים זהו סקר חשוב ביותר, כי הוא הראשון לאחר ביצוע חלק מהרפורמה בחלב עם השקעות עתק והוצאות איכות הסביבה. הסקר יקבע את מחיר החלב לשנים הבאות. חשוב שמשקי המדגם יקפידו לדווח על מלוא ההוצאות שקיימות ברפת ולהשתדל לא לדלג על אף הוצאה, ישירה ועקיפה כאחת.

פנינו לרחל בורושק מהתאחדות חקלאי ישראל, המלווה את נושא מחיר המטרה מזה שנים רבות וביקשנו ממנה הנחיות יותר מפורטות כדי שמחיר המטרה יבטא את העלויות האמיתיות לייצור חלב.

קראו נא את ההנחיות של רחל בעיון ובאם יש לכם תוספות או הערות, נא כתבו אלינו להתאחדות או ישירות לרחל. שיהיה בהצלחה!

יוסי מלול

מוזכיר ההתאחדות